

ANN CATHRINE HAGLUND:

En verklig förskola

Sverige har mycket att lära av det franska förskolesystemet, skriver Ann Cathrine Haglund. Ecole maternelle utgör basen i det franska skolsystemet. Till skillnad från den svenska skolan – daghemmen – styrs verksamheten av ett pedagogiskt program som anger målsättning och inriktning.

Det rimliga vore att samlingsbegreppet barnomsorg användes för daghem, familjedaghem o dyl. Benämningen förskola bör användas för en skolförberedande, mer strukturerad verksamhet.

Gör deltidförskolan till en mer skolförberedande förskola och uppmuntra enskilda skolförberedande förskolor.

Riksdagsledamoten Ann Cathrine Haglund är förbundsordförande i Moderata Kvinnoförbundet.

Ett ökat samarbete med Europa kan ge Sverige mycket. Inte minst kan det öppna oss för det positiva med alternativ och mångfald inom alla områden.

Vi människor är ju olika och har olika behov och önskemål. Att tro att man kan tillfredsställa människors skiftande behov genom en välfärds- och utbildningsmodell som har samma lösning för alla är enfaldigt. Ja, den socialistiska modellen är orättvis och till och med grym mot alla dem som inte "passar in" eller som helt enkelt vill ha andra lösningar.

Den som vill välja ett annat sätt att leva än det av socialdemokraterna sanktionerade – "förvärvsarbete åt alla vuxna och kollektiv omsorg om alla barn" – missgynnas. Man får t ex betala hela kostnaden för sin barnomsorg och via skatten för andras medan den som får en kommunal daghemsplats får en subvention på i snitt 60 000 kr per år.

Den som inte passar in i den enhetliga grundskolemodellen har inga möjligheter att välja något annat. Den som är svårt sjuk kan få stå i årslång kö till en operation. Alternativet är att betala själv för privat sjukvård – trots att man kanske betalat hundratusentals kronor i skatt till just sjukvården.

Ecole maternelle

Vi i Sverige behöver lyfta blickarna över gränserna och fördomsfritt granska andra länders system och lära av dem. Ett konkret exempel är att lära av den franska förskolan, l'école maternelle.

Barn behöver en pedagogisk, välstrukturerad och systematisk träning som förberedelse för skolan. Deras nyfikenhet

och intresse av att lära måste tas tillvara och stimuleras i homogena grupper och på ett helt annat sätt än som kan ske i barnomsorgen, hur bra denna än är.

Vi är i Sverige mycket dåliga på att förbereda barnen för skolan. Såväl en sänkt skolstartsålder som en bättre skolförberedelse skulle barnen ha nytta och glädje av under hela skoltiden. Detta gäller särskilt barn från hem med dålig studiemotivation. För dessa barn är det särskilt viktigt att få hjälp med grundläggande färdigheter om de skall kunna hävda sig senare i skolan.

Många föräldrar, förskollärare och lärare anser att barn behöver en "riktig" förskola som förberedelse för skolstarten. Sådana förskolor finns i många andra länder. I Frankrike utgör l'école maternelle basen i skolsystemet. Detta ger den en mycket viktig roll i utbildningen och det franska samhället.

Syftet med den franska förskolan är att utveckla barnets alla möjligheter och låta honom/henne forma sin egen personlighet och få bättre möjligheter att lyckas i skolan och i livet. Man har fysiska aktiviteter, övningar i muntlig kommunikation och förberedelser för läsning och skrivning.

Stort utrymme ges åt skapande övningar. Barnen får möta konst i olika former. De tränas i att uppfatta det konstnärliga och estetiska.

Man har vetenskapliga och tekniska övningar som låter barnen utforska, upptäcka och tillverka. När de gör detta upptäcker de och organiserar logiska och matematiska sammanhang.

Pedagogiskt program

I den franska förskolan spelar leken en stor och självklar roll. Även om förskolan är basen i skolsystemet — den första skolan — ges där inte systematisk undervisning i ämnen. Det finns ingen läroplan i egentlig mening. Verksamheten styrs av ett pedagogiskt program som anger målsättning och inriktning. Förskolläraarnas uppgift är att organisera aktiviteter och gruppera dem i områden så att barnen kan öva och utveckla sina möjligheter, undan för undan nå färdigheter och kompetens samt förbereda för skolan och komplettera leken. Läraren har en ledande roll.

Mycket av den svenska skolförberedande träningen för förskolebarn liknar det som sker i den franska förskolan. Den klara skillnaden är dock att den senare utgör grunden i utbildningssystemet och att där ges en mycket mer målmedveten förberedelse för skolan. Vid studiebesök i l'école maternelle kan man också se hur det skrivna ordet, dikter, bilder på konstnärer, författare, historiska händelser osv. omger barnet och kompletterar leken.

Kritikerna av den franska förskolan har hävdad att den är för mycket "skola", att disciplinen är för hård och att barnen tränas för mycket. Jag anser den kritiken felaktig. Det är snarare så att barnen genom pedagogiskt och metodiskt mycket väl genomtänkta och planerade lekar och övningar, leker och övar sig vidare i sin utveckling. Eftersom den franska förskolan är basen i skolsystemet får lekarna en speciell målsättning som är viktig för barnets utveckling.

Att barnen i svenska daghem ofta är "stojigare" och att verksamheten bedrivs

med högre ljudnivå är inte till det svenska systemets fördel. Många lågstadielärare kan vittna om hur svårt lågstadiebarnen kan ha att sitta stilla, lyssna, koncentrera sig och ta hänsyn till andra. Oron i lågstadielklasserna ökar. Även av detta skäl är en bättre skolförberedande verksamhet nödvändig.

I Sverige har den forna lekskolan och numera deltidsförskolan för sexåringar till stor del fyllt uppgiften att vara skolförberedande men den behöver utvecklas vidare. Den franska förskolan skulle kunna ge många värdefulla impulser för en utveckling mot en svensk skolförberedande "riktig" förskola med skolan som huvudman och där skolöverstyrelsen utformar det pedagogiska programmet.

Daghem är ingen "förskola"

Den verksamhet som bedrivs i exempelvis kommunala daghem är barnomsorg – omvårdnad, fostran och utvecklande stimulans. Det skall självfallet vara en pedagogisk verksamhet anpassad efter barnens ålder och mognad, med lek, arbete och inläring och med ett pedagogiskt program. Daghemmen är dock ingen förskola i den mening som de flesta lägger i begreppet förskola – skolförberedande verksamhet.

I propositionen 1973:136 om förskoleverksamhetens utbyggnad och organisation föreslogs namnet förskola som gemensam benämning på daghem och deltidsgrupp för att "genom ett enhetligt namn markera den gemensamma pedagogiska syn som bör präglade förskolans olika verksamhetsformer". Benämningen förskola utsträcktes alltså till att omfatta barnomsorg i daghem, t o m heldagshem

för spädbarn, trots att den typen av barnomsorg knappast kan vara förskola i egentlig mening.

Barn som vistas i heltids barnomsorg året före skolstarten skall visserligen få skolförberedande träning. Denna fungerar dock olika väl. Det är svårt för föräldrarna att bedöma hur mycket av skolförberedande verksamhet som bedrivs – i synnerhet som hela daghemsverksamheten kallas förskola.

En riktig förskola

Den svenska "riktiga" förskolan – den forna lekskolan, numera deltidsförskolan – har alltmer minskat i omfattning på grund av diskrimineringen i statsbidragshänseende jämfört med daghemmen. Denna utveckling påskyndas av att all barnomsorg kallas förskola.

Det rimliga vore att samlingsbegreppet barnomsorg användes för daghem, familjedaghem och dylikt. Benämningen förskola bör användas för en skolförberedande, mer strukturerad verksamhet.

Samtidigt som deltidsförskolan bör utvecklas till en mer skolförberedande förskola, bör enskilda skolförberedande förskolor uppmuntras. De är nödvändiga för att ge föräldrarna valfrihet mellan olika förskolor men också därför att många av dem arbetar med en pedagogik – t ex Montessori – som är värdefull såväl för barnets utveckling som för hela den pedagogiska debatten och utvecklingen av förskolan och skolan i vårt land. Att deltidsförskolor i enskild regi i dag inte får statsbidrag är både orättvist och ett hinder för utveckling.

Svenska barn skulle ha mycket att vinna på en granskning av den franska förskolan.